

246. Maroslele, Gyűrűs

(Csongrád megye) U, B, Sza, Kú

A tervezett távvezeték magyarországi szakasza Algyő és Nagylak között mintegy 47,2 km hosszú, érinti Algyő, Tápé, Maroslele, Makó, Apátfalva, Magyarcsanád, Csánádpalota és Nagylak községek területét. Nyomvonala Makóig a meglévő olajvezeték nyomvonala mentén halad, attól átlag 5–8 m-re, majd Makót követően attól elválik, és önálló nyomvonalon vezetve Nagylak térségében éri el az országhatárt. Az Algyő–Nagylak MOL tranzit gázvezeték 50 m szélességben bejárat nyomvonalában, a 2003. évi terepbejárás során 43 régészeti lelőhely került elő.

A MOL 7. lelőhelyen (topográfia 26. sz. lh.) római kori (szarmata) és kora újkori; a MOL 8. lelőhelyen (topográfia 24. sz. lh.) római kori (szarmata); a MOL 9. lelőhelyen (topográfia 31. sz. lh.) újkőkori és bronzkori; a MOL 10. lelőhelyen (topográfia 30. sz. lh.) szarmata felszíni telepnyomokat rögzítettünk.

Munkatársak: Balogh Csilla, Lőrinczy Gábor és Türk Attila régészek, valamint az MFM – SZTE Régészeti Tanszék hallgatói.

BENDE LÍVIA

247. Mályi, Kossuth utca 27/c

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Á

Kerítésoszlop állításakor emberi csontokat és két S-végű hajkarikát találtak a telken. A nagyobbik karika két darabban van, és bordázott „S” díszítése ép, átm.: 2,8×2,9 cm, a kisebbik átm.: 2,8×2,8 cm, a karika ép, de hiányzik az „S” vég. A leletek a ház mögötti, azaz ÉK-i telekszakasznál kerültek elő, körülbelül 50–60 cm mélységben. A váz az elbeszélés szerint É–D tájolású lehetett, bár ez bizonytalan, a területen régebben végeztek kerti munkát, a lábszárcsontok vágottak. A sírt nem bontották ki, csak kiszedték. Említették, hogy régebben is kerültek elő csontok.

B. HELLEBRANDT MAGDOLNA

248. Mályi, Lapos

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) LT

2003. augusztus 21-én régészeti terepbejárást végeztünk Mályi déli külterületén, a Lapos nevű területen. Célunk az volt, hogy lokalizáljunk egy korábbi régészeti kutatást, továbbá hogy ellenőrizzük a lelőhely és a környezetében tervezett gázvezetékcsere viszonyát.

1977-ben a nyékládházi vasútállomástól É-ra, a vasútvonal és a bányató É-i széle által övezett területről kerámiák kerültek elő. Ekkor nem lokalizálták a leletek előkerülésének pontos helyét.

A mostani terepbejárás során így a kavicsbányatótól É-ra vizsgáltuk meg a területet. Itt kelta kerámiatöredékeket, továbbá paticsdarabokat gyűjtöttünk. Megállapítottuk, hogy a tervezett gázvezetékcsere nem bolygatja a lelőhelyet, mivel az nyugatabbra fekszik a tervezett nyom-

vonaltól. A lelőhely K–Ny-i szélességét meghatároztuk, délen a kavicsbányató határolja, É-i kiterjedését azonban a növényzeti fedettség miatt nem tudtuk megadni.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

249. Mecsekpölöske, Dózsa György utca 1.

(Baranya megye) Kk

A faluban folyó gázfektetési munkálatok során épületmaradványok kerültek elő. A helyszínen 2003. július 17-én megállapítottuk, hogy a jelenleg templomként, közösségi házként funkcionáló Dózsa György utca 1. számú épület mellett húzódó közműárok egy kőépítésű, meszes habarcsoszású épület alapfalát pontosan hosszába metszette. A fal szélessége kb. 80–85 cm lehetett eredeti állapotában. A faltól D-re az árokban újabb kőfal jelentkezett, ezt az árok valószínűleg keresztben metszette. Az árok mélyítése során vastöredékek, csontok, és kerámiatöredékek kerültek elő. A lelőhely a Piliskepatak egykori medre mentén fekszik, kb. 30 m-re a jelenlegi medertől. A kerámiatöredékek előzetesen a 16–17. századra keltezhetőek.

A közműárok megfigyelésekor a jelenlegi patakon átvezető híd mellett, a patakmeder mindkét oldalán az árok metszetalában hasonló jellegű kőfalmaradványok bukkantak napvilágra, az egyik mellett késő középkori mázas kerámiával.

A leletanyag a BMMI Régészeti osztályára került.
Munkatárs: Krasznai Péter.

KOVALICZKY GERGELY

250. Medina, Sziget

(Tolna megye) Kö

Medina határában, a Szedresre vezető úttól É-ra, a Sió és a Sárvíz közti területen már régebről tudomásunk volt egy középkori templom létéről. Az 1960-as évek végén Csorba Csaba régészhallgatóként járta be a lelőhelyet, középkori cseréptöredékeket, téglá- és kődarabokat talált a vetésben (Wosinszky Mór Megyei Múzeum Régészeti Adattára 267-81). Nemrég tudtuk meg, hogy a szekszárdi levéltár medinai születésű, fiatalon elhunyt levéltárosa, Károly István gyermekkorában az említett területen sírokat ásott ki (ld. jelentésünket az Ódor János Gáborral közösen végzett terepbejárásról: 2002. április 4., 2002. október 9.). A fenti adatok nyomán 2002-ben Ódor Jánossal jártam a lelőhelyen, de a magas kukorica miatt csupán a növények közt találtunk némi középkori kerámiát illetve építési törmeléket, ami a középkori templom közelségét mutatta.

2003. április 2-án a tavaly bejárat területen száraz, poros szántás fogadott, amelyben így is találtam néhány középkori cserepet. A Sió mentén D felé húzódó lelőhely legkiemelkedőbb, É–D irányban elnyúló része szántásból kivett, bokrokkal benőtt területen található. Már a szántott területen járva feltűnt a bokrok közt látható, köveket is tartalmazó földkupac. Kiderült, hogy a bozó-

tos terület rejti a középkori templom és temető maradványait, a föld pedig illetéktelenek által ásott rablóárkokból került ki. A területen két nagyobb, friss, legfeljebb néhány napja ásott, valamint egy kisebb, jobbra már betemetett árkot figyeltem meg. Az árkok feltűnően szabályosnak mutatkoztak: a nagyobb 2×1 m, a kisebb 1,5×1 m méretű, sarkaik nagyjából derékszögűek, oldaluk megközelítőleg függőleges; a korábbi gödör kb. 1×0,8 m-es. A kisebb rablóárkok legmélyebb pontja kb. 1,3 m mély, ennek sem falában, sem kidobott földjében nem mutatkozott sem lelet, sem objektum. Az ettől Ny-ra, néhány méterre fekvő, 1,6 m mély, nagyobb kincskeresős árok átvágott egy kb. 1 m széles, nagyjából Ny-K irányú, nagyméretű kövekből rakott középkori kőfalat (a templomhajó É-i falát?). A falnak az árokba eső részét az avatatlan kincskeresők – vélhetőleg nagy erőfeszítések árán – az említett mélységig kitermelték, a kiásott óriási köveket – köztük 0,5 m szélesek is! – a rablóárkok szélére halmozták fel. A kidobott földben néhány embercsontot is találtam.

A felszíni nyomok alapján a templomhely korábban is elszenvedett egy hasonlóan végzetes pusztítást: a templomnak és temetőjének helyet adó domb K-i szélét teljes hosszúságban, kb. 30 m hosszan – feltehetően géppel – elhordták. A 0,5–2 m magas rézsűben a rablóárkokkal egy szélességben kb. 6 m hosszan rengeteg kő- és kevesebb téglatöredék figyelhető meg, az elhordott, lapos területen pedig szanaszét hevernek az elpusztított temetkezésekből származó emberi csontok.

K. NÉMETH ANDRÁS

251. Megyaszó határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, B, Á

2003. augusztus 15-én helyszíni szemlét végeztünk Megyaszón, ellenőrizendő a Harangod-éri vízgazdálkodási tározó beruházási munkálatait, és az azokat érintő régészeti lelőhelyek állapotát. A terület Megyaszótól D-re található.

Megépült a víztározót D-ről lezáró völgyzáró gát, valamint létrehozták a kisebb iszapfogó gátakat. Az igen nagy kiterjedésű neolitikus lelőhelyünket (*Fenyér-dűlő*) egyelőre semmilyen munkálat nem érintette, és víz sem fenyegeti. Úgy tűnik, hogy az 1. lelőhely (*Szerellem-völgy*) dombját is kihagyták a tározóépítésből, vagyis dombjától délebbre építették fel a védőgátat. A lelőhely földűttől DDNy-ra eső, frissen szántott részén most is találtunk egy-két neolitikus és bronzkori(?) kerámiatöredéket.

A völgyzáró gát felett, a vízfolyás jobb oldalán (attól Ny-ra) nagy területen kitermelték az előzetes környezeti hatástanulmányban is leírt agyagmagot, a bal (K-i) oldalon pedig 50–150 cm vastagságban leszedték a humuszt a töltésépítéshez. Ez utóbbinál úgy láttuk, hogy feljebb nyomultak az engedélyezett 132 m-es szintvonalnál. És itt, a *Nádasi-dűlőben*, nem megállapítható, hogy mekkora részét elhordták egy eddig nem regisztrált

régészeti lelőhelynek. A lelőhely kiterjedését azért nem tudjuk megállapítani, mivel leleteit kizárólag a letermelt, és a még művelt humuszterületek határán található sávból (metszetből) tudtuk összegyűjteni. A szórványosan előkerült leletek őskoriak és Árpád-koriak (13. század) voltak. Az új lelőhely (3. sz.) a Nádasi-dűlő elnevezést kapta.

CSENGERI PIROSKA

252. Mesteri, Intaháza

(Vas megye) Ró, Á, Kk

2003. augusztus 4–15. között a szombathelyi Berzsenyi Dániel Főiskola Történelem Tanszéke régésztechnikus képzésének tanásatása keretében folytattuk a 2001–2002-ben már kutatott lelőhely feltárását. A kinyitott, K-Ny-i tájolású felület 47,7×5,6 m, azaz 267 m²-es nagyságú. A templom körüli temető ÉNy-i szélén újabb 46, az Árpád-kortól a kora újkorig keltezhető sírját tártuk fel. A 26/2003 sír az első éremmel keltezhető Árpád-kori temetkezés a három feltárási szezon során. Több sírból származik bronz vagy ezüst S-végű karika. A leg gazdagabb korabeli elhantolat a 40/2003 sír jelenti. Ebben 8 db (köztük több csiszolt, rózsaszín) gyöngy mellett 2 db S-végű karika és egy bronz huzalgűrű volt. Szintén tehetősebb eltemetettre utalnak a pártagyöngyök és az S-végű karikák a 25/2003 sírban. Hasonló korú lehet a 24/2003 számú pártás gyermek sír. A melléklet nélküli vagy csak koporsószegeket tartalmazó sírok keltezése bizonytalan azért is, mert némelyik S-végű karikában is találtunk szeget.

A felület K-i és Ny-i végén is jelentkezett a 2–3. századra datálható római kori villa épületkomplexumának egy-egy újabb részlete. A K-i egy épületsarok 80 cm széles falakkal. A másik egy 3×8,5×5,5 m-es méretű, szintén bazaltból rakott 60 cm széles falakkal. A három feltárási kampány után bizonyos, hogy a villa nemcsak a ma is használatos temető alá nyúlik, hanem a mostani felülettől É felé is kiterjedt. A korabeli kisleletek közül néhány terra sigillata töredéke érdemel említést.

Munkatársak: Nagy Marcella és Vámos Gábor régésztechnikusok.

ILON GÁBOR

253. Mezőberény, 6. számú lelőhely

(Békés megye) Á

2003 tavaszán a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumba került egy vörösrézről készített, teljes felületén aranyozott, Árpád-kori körmeneti kereszt a korpuszal együtt, melyet a topográfiai terepbejárások során korábban ismertté vált lelőhelyen a szántás felszínén találtak mezőgazdasági munkák közben. A helyszíni szemlén kiderült, hogy a tárgy az Árpád-kori Csap-egyháza nevű falu templomának helyéről (MRT 10. k. 9/6 lelőhely) származik. A területet az ősz folyamán az eddigieknél valamivel mélyebben szántották; való-